

'Herkauwactiviteit van koeien liegt nooit'

Piet, Willie en Mark Bosscha in Bant werken met herkauwmeters bij de koeien

De melkkoeien van Bosscha in Bant dragen een herkauwmeter. De herkauwactiviteit van de koeien blijkt een zeer betrouwbare graadmeter voor voeding en gezondheid. „De herkauwactiviteit geeft mij veel meer stuur op het juiste rantsoen en op het opsporen van zieke en tochtige koeien”, stelt Piet Bosscha.

Aandacht voor koemanagement en optimale voeding staat bij de familie Bosscha in Bant voorop. Het bedrijf stond in het mpr-jaar 2008-2009 niet voor niets op de tweede plaats in de ranglijst van topmelkers in Flevoland. Het rollend jaargemiddelde was in dat jaar 11.680 kilo melk per koe met 3,99 procent vet en 3,43 procent eiwit en een economisch jaarresultaat (ejr) van 2767 euro. „We melken graag hoogproductieve koeien. Dat kan alleen als de pens goed blijft werken en het voer goed wordt benut”, vertelt Piet Bosscha, die in 2007 overschakelde van het melken in een 2x3 open tandem naar een Lely-melkrobot. Naast een optimale voeding draagt ook een gemiddeld aantal melkingen van 3,0 per etmaal bij aan een hoge melkproductie per koe. „Melken doe je aan het voerhek”, stelt Piet, die zijn koeien een uitgebalanceerd rantsoen voorschotelt. „Het is de basis voor een hoge productie.” Het dagelijkse basisrantsoen per koe bestaat uit 23 kilo maïs en aardappelvezel, 18 kilo graskuil, 4 kilo maïsgluten, 1,5 kilo graszaadhooi plus aanvullingen met mineralen en zouten. Er wordt één keer daags gevoerd met een Kuhn voermengwagen. Dit wordt aangevuld met twee soorten krachtvoer. Elke koe krijgt 2,5 kilo eiwitbrok in de robot, daarnaast kunnen koeien een standaardbrok opnemen in een extra krachtvoerbox. De bijgevoerde hoeveelheid standaardbrok hangt af van het productieniveau. De voerkosten (alle voer exclusief gras en maïs, inclusief krachtvoer voor het jongvee) bedragen 6,3 cent per liter melk.

HERKAUWMETER

In de oriëntatie op een melkrobot ging het drie jaar geleden tussen de merken Lely en DeLaval. „Lely wilde graag een A3 Astronaut in de polder, waardoor de prijs in vergelijking met de DeLaval-robot ongeveer hetzelfde was. De techniek met de herkauwmeter kregen we erbij, dat gaf de doorslag”, zegt Willie Bosscha. „Lely is het verst ontwikkeld met de melkrobot en de technische mogelijkheden, dat vinden we een voordeel.”

Aan de zijkant van de hals zit de herkauwmeter, onderaan de halsband hangt het contragewicht.

Foto's: Janet Beekman

Piet Bosscha met zijn zoon Mark, die nog naar school gaat. Mark wil graag verder met het melkveebedrijf.

De herkauwmeter (Qwes-HR) is een gesloten, kunststof kastje, het hangt aan de zijkant van de halsband tegen de nek van de koe. Onderaan de halsband zorgt een contragewicht dat de band op zijn plaats blijft. De halsband wordt gebruikt voor individuele koeherkenning en registreert beweging en geluiden. De Qwes-HR bevat een gevoelige microfoon, die in staat is om het geluid van herkauwen te onderscheiden van andere geluiden, zoals slikken, drinken en loeien. Een gezonde koe herkauwt bijna 500 minuten per etmaal. Een vaars vreet iets minder en herkauwt daarom circa 400 minuten. In de melkrobot leest de computer de zender aan de halsband uit. Als er afwijkingen zijn in registraties van een individuele koe ten opzichte van de voorgaande periodes, krijgt de veehouder een attentie van deze koe op zijn computer.

Piet Bosscha leest drie keer daags de herkauwactiviteit van de koppel uit. „Ik controleer of het rantsoen niet te snel of te traag is. Vooral bij wisselingen van graskuilen is het extra opletten, dan kan de herkauwactiviteit veranderen. Als mijn koeien te weinig herkauwen, vul ik het rantsoen aan met meer graszaadhooi”, zegt hij. Koeien kunnen ook te veel herkauwen, dan is het rantsoen te traag en zijn bijvoorbeeld meer snel verteerbare koolhydraten nodig, al dan niet in combinatie met minder structuur in het rantsoen. „Koeien kunnen ook veel meer gaan herkauwen als ze tegen pensverzuring aan zitten. Dan gaan ze met herkauwen meer speeksel produceren om de zuurgraad van de pens te bufferen”, vertelt zoon Mark.

ATTENTIEKOEIEN

De registratie van beweging en herkauwgeluiden leveren koeattenties op. Een koe die tochtig is, beweegt meer en herkauwt bijna niet meer. „Een koe die iets mankeert, stopt als eerste met herkauwen. We worden dus al gewaarschuwd, voordat je een koe ziek ziet”, zegt Mark. Een koe die ineens veel minder herkauwt, wordt opgezocht in de stal. Piet beoordeelt het dier dan op het oog. „In combinatie met andere gegevens zoals de activiteit en historie van de koe, zie ik meestal al wat het is. Bijvoorbeeld tochtigheid, klauwproblemen of mastitis. Ik kan met de attenties op het juiste moment insemineren of de koe gericht behandelen”, zegt Piet. Heel zelden is het niet duidelijk wat een koe mankeert, dan wordt de dierenarts erbij gehaald. Die beoordeelt of er een behandeling nodig is. „Het voordeel van de herkauwmeter is dat je een koe die afwijkt één tot twee dagen eerder in de gaten hebt”, zegt Willie. Soms werkt het ook andersom.

Piet en Mark zien een koe die afwijkt in gedrag. „Als we het niet helemaal vertrouwen, halen we de herkauwactiviteit van deze koe op de computer erbij. Als de herkauwactiviteit normaal is, dan is het zeker dat een koe niks mankeert”, zegt Piet beslist.

De koeien geven veel melk en de gezondheidsstatus is goed. „De veevervangings is 30 procent. Koeien gaan meestal weg vanwege celgetal en niet meer drachtig worden”, zegt Willie. De melkkoeien van Bosscha geven gemiddeld 1.000 kilo per koe meer dan drie jaar geleden. De productie steeg van 10.600 naar 11.700 liter per koe per jaar, terwijl de gezondheidskosten redelijk gelijk bleven. Deze waren in 2006/2007 met 46 cent per liter melk al laag, momenteel is dat 55 cent per liter. De herkauwactiviteit vertelt veel over de ruwvoerbenuiting. „Een kuil kan op papier bijvoorbeeld veel NDF en ADL bevatten. Dat is echter nog geen 100 procent garantie op voldoende prik voor de koe en een goede herkauwactiviteit. Het feitelijk meten van de herkauwactiviteit is de meest betrouwbare graadmeter. Koeien liegen nooit, een gezonde koe die een uitgebalanceerd rantsoen krijgt, herkauwt zoals wordt verwacht. Afwijkingen in herkauwpatronen biedt een extra handvat in het management van het bedrijf. Snel bijsturen houdt onze koeien gezonder. Het levert een goede voerbenuiting en veel melk per koe op”, besluit Piet Bosscha.

JANET BEEKMAN

Bedrijfsprofiel

Piet en Willie Bosscha melken in maatschap een quotum van 482.800 kilo melk. Op het bedrijf worden circa 50 melkkoeien en 50 stuks jongvee gehouden. De koeien produceren gemiddeld 11.700 kg melk met 4,31 procent vet en 3,45 procent eiwit. Piet en Willie hebben één zoon, Mark (18), hij is de bedrijfsopvolger. Het melkveebedrijf beschikt over 30 hectare pachtgrond van Domeinen. Er wordt 12 hectare grond verhuurd voor aardappelen, tulpen en gladiolen. Daarnaast wordt 7 hectare extra grond gehuurd voor de teelt van snijmaïs. Piet en Willie doen samen het werk op het melkveebedrijf. Buiten schooltijd springt Mark bij. Er wordt TMR gevoerd met een voermengwagen. Een Lely Astronaut A3 melkt de koeien. De melk wordt geleverd aan FrieslandCampina.